

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Noveller og andre fortællinger

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Noveller og andre fortællinger", i Goldschmidt, M. A.: *Noveller og andre fortællinger*, udg. af Thomas Bredsdorff , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 330. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt02t-shoot-idm140068783770144/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller og andre fortællinger

- 210 *Hruppen*: se Goldschmidts fodn.t.s. 207. – *Glasset søndernådt*: jød. bryllupsskik. Der findes flere udlægninger af skikkens symbolske betydning, herunder at den skal minde om, at livets lyksalighed er endelig.
- 211 *Sephiroth*: i Kabbala (jød. mystik i middelalderen) betegnelse for Guds egenskaber, normalt ti. – *Metatron*: højtstående engel i Kabbala. – *Adonai*: (omskrivning for) Gud.
- 212 *Fjerdingvei*: 1,9 km. – *en halv Mil*: 3,8 km. – *1807-14*: Den del af krigen med England, hvor den da. flåde var udleveret.
- 213 *besynderlig*: særlig. – *Alen*: 63 cm. – *Kaper*: et privat skib, der har myndighedernes autorisation (kaperbrev) til at deltage i krigshandlinger. – *Coffardiskib*: handelsskib. – *Prise*: beslaglagt skib. – *General-march*: almindelig afmarch; også om signal hertil med tromme eller horn for at angive, at enhver soldat skal møde op i fuldt udstyr. – *Rødkjole(r)*: soldat fra landstyrkerne, der op til 1849 var iført rød uniform. – *Våde(n)*: udsigtspost. – *Batteriet*: skansen, dvs. den vold, hvorpå kanoner er opstillet, endnu bevaret i stednavnet Skanschage ved Rørvig. B. blev opført 1808.
- 214 *vande(de)*: lande (i vand). – *Sobataille*: søslag. – *Etater(ne)*: gruppen af embedsmænd af en vis klasse. – *Barre*: grund. – *Fod*: 31 cm.
- 215 *desl.:* deslige, lignende. – *Insubordination(sfeil)*: ulydighed. – *Kaperbrev*: skriftlig bemyndigelse fra regeringen til at beslaglægge fjendens skibe, se også n.t.s. 213.
- 216 *hemmeligt Ærinde (...)* *franske Regering*: Danmark lå i krig med englænderne og havde følgegh et godt forhold til deres arvefjender franskmændene.
- 219 *Christian d. 4des Tid*: Chr. IV var konge 1588-1648.

Mascer

Efter *Smaa Fortællinger* 1868, s. 5-64.

Den blev genoptrykt til og med 3. oplag, 1869. Der er ganske små sproglige ændringer fra 1. oplag, som »et Blund« i stedet for »en Blund« eller »Dets« for »Dettes«. Fortællingen blev med det samme oversat til sv. i en særudgave 1868, og sammen med samlingens øvrige noveller til ty. 1874. Begge oversættelser udelader (naturligvis) de indledende henvisninger til romanen fra året før og begynder »Simon Levi sad en Fredag Aften . . .«.

- 222 *Maser*: tiende, eller kirkeafgift; se Goldschmidts egen forklaring s. 238. – *Ravn*: titlen på den roman, hvor Goldschmidt året før havde introduceret figuren Simon Levi. Ferdinand Carøe (se s. 224)

- er draget ud i verden for at gøre en uret god, der har ramt hans familie, forvoldt af en mand, der kalder sig Abraham Krog. I Brasilien kommer Ferdinand på sporet af synderen ved hjælp af en udvandet dansker, hr. Phillips eller Philpots, der kommer til at føle sig i gæld til Ferdinand Carøe, som redder hans liv. Også til Simon Levi står Philpots i gæld, fordi denne engang har lånt ham hele sin nærlige formue, 2 rigsdaler. Philpots død og testamente er udgangspunktet for *follow-up*-novellen *Maser*. Også digteren Ibsen er introduceret i romanen. – *Hr. Philpots*: se foregående note. – *Anmeldelse*: bekendtgørelse.
- 223 *tarvelig(e)*: beskedent.
- 224 *Førægter* (...) *misunder*: foragt! misund! (bydemåde i flertal). – *Philips eller Philpots* (...) *Ferdinand Carøe*: se n.t.s. 222. – *pulse Lyset*: snyde lyset, klippe spidsen af vægen. – *Haroun al Raschid*: (763-809) kalif (dvs. gejstlig og verdsligt overhoved) i *1001 Nats Eventyr*, der yndede at optræde ukendt blandt folk.
- 225 *Commissionair*: mellemmand, en der afslutter handler på andres vegne. – *knæve(t)*: rejse krav overfor. – *Legationsraad*: titel der gives til fhv. diplomater. – *Daler*: se n.t.s. 22.
- 226 *dum(t)*: stum.
- 227 *en Smule Jord* (...) *Hoved*: jøder begravet ofte med en pose jord fra Det hellige Land under hovedet.
- 228 *Vindbeutel*: charlatan, oppustet person.
- 229 *Gidelohe*: lille Gidel (diminutiv).
- 230 *sløg* (...) *stort paa*: brugte for mange penge, 'gav greven'. – *kritisch*: ty.: kraktilsk.
- 233 *Carøes*: se n.t.s. 222.
- 234 *Vognremise*: bygning til parkering af vogne. – *den grønne Bog*: officiel fortegnelse over byens højest beskattede.
- 235 *Mitzuvo*: ceremoni, hvor den udvalgte går op ved pulten i synagogen og velsigner Toraen. – *Thora*: rullerne hvorpå Mosebøgerne er nedskrevet. – *Gattunaldstemme*: stemme med strubeklang. – *leb*: jiddisch: kære.
- 236 *Balboes*: vært.
- 237 *Devotion*: andagt, hengivelse.
- 239 *Nedladdenhed*: mildhed.
- 240 *Overdaad*: luksus.
- 241 *Particulier*: rentier, en der lever af sin formue.
- 242 *prostituere sig*: gøre sig til grin.
- 243 *Bogerskab*: næringsbrev.
- 244 *Neunmunste*: by i Holsten.
- 245 *Billighed*: rimelighed.
- 246 *Underfundigt*: udspekuleret.

- 247 *Nå, nit*: næh, nej.
249 *benauet*: utilpas.
250 *træde Glasset itu*: se n.t.s. 210.
251 *Saadan goae det Alle dem, der (...)*: gød det må gå sådan for alle dem, der (...) (ønskemåde).

Levi og Ibald

Efter *Fortællinger og Virkelighedsbilleder*. Ny Samling, 1883, s. 203–268.

- 252 *Simon Lavi (...)* Familierne Krogs og Caroes Historie (...) Phillips: se n.t.s. 222. – *Maser*: se foregående novelle.
254 *net*: respektabel. – *Løvedag*: lørdag, dvs. sabbat, helligdagen. – *Nymaanens Fremkomst (...)* *Festdages Dobbelt*: den jød. måned begynder ved nymåne. Højtiderne fastlægges efter dato. I diasporaen (udlændigheden) er det forekommet, at de er fejret «dobbelt», dvs. to dage i træk, for at i hvert fald den ene dag skal være rigtig ramt. – *Bryder Vorherre sig derom*: er Vorherre ikke ligeglad med det. – *Goi*: kristen.
255 *Gut Schabbas*: glædelig sabbat.
256 *nøe ved Ild om Løvedagen*: ikke tilladt iflg. Moseloven, jvf. 2. Mos. 35,3.
257 *fri*: frels.
258 *Ekvipage*: standsmæssigt udrustet køretøj. – *Mark*: se n.t.s. 22.
259 *Principal*: chef. – *Berider*: ridelærer. – *Kateket(en)*: hjælpepræst.
260 *fra tidligere Tid*: fra romanen *Ravnen*, se n.t.s. 222. – *Intendantur(en)*: forplejningskorps. – *Kommissionær*: se n.t.s. 225. – *op paa Æslet*: episode fra *Ravnen*. – *Mammon*: penge.
261 *mosaisk(e)*: jødisk. – *den Dag, vi første Gang traf ham hos Krog*: se n.t.s. 222. – *Christian d. 8des Død*: 1848. – *Generalmarchen*: se n.t.s. 213.
263 *Monist*: tilhænger af den opfattelse (realismen), at verden er opbygget af kun én slags fænomener, som regel materien, mens dualisten er tilhænger af den opfattelse (idealismen), at verden er delt i to: ideernes og materiens verden. – *Jakob*: israelitternes stamfar, altså jødernes fælles forfader. – *darum keine Feindschaft nicht*: ty.: vi kan være lige gode venner for det. – *Pagode(t)*: (her:) figur med bevægeligt hoved, nikkedukke.
264 *vor Kirke (...)* i *Krystalgade*: synagogen.
265 *sigjætter om*: bryder sig om.
266 *Midgårdsormen*: midgårdsormen, det store uhyre i nord. mytologi. – *billig(t)*: passende, rimelig.
267 *Skeadroner*: pralhals.